

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Pyhäjärvenkatu 5 B, 2 krs,
33200 TAMPERE
pirkanmaa@sl.fi
040 930 4118

Valitus
17.7.2026

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
029 56 42210
hameenlinna.hao@oikeus.fi

1. VALITUKSEN KOHDE

Valituksen kohteena on Hämeenkyrön kunnanvaltuuston 8.6.2026 päätös § 24 hyväksyä Konikallion tuulipuiston osayleiskaava.

Hämeenkyrön kunnan antaman kuulutuksen (Liite 1) mukaan, valitusaika päätöksestä on 17.6.-17.7.2026.

Valittajat vaativat, että hallinto-oikeus kumoaa hyväksymispäätöksen.

2. VALITTAJAT

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Kyrön Luonto ry

2.1 Selvitys valitusoikeudesta

Molemmat valittajat ovat rekisteröityjä yhdistyksiä, joiden sääntöjen mukaisena tarkoituksena on luonnon- ja ympäristönsuojelun edistäminen ja joiden toimialueeseen kaava-alue kuuluu. Valittajilla on siten alueidenkäyttölain mukainen valitusoikeus. Kyrön Luonto ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry ovat lisäksi nimetyt kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kaavan osallisiksi.

Liitteenä molempien yhdistysten säännöt, hallituksen päätös valituksen tekemisestä ja ote yhdistysrekisteristä.

1. Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry säännöt (liite 2), pöytäkirjanote 16.7.2026 (liite 3) ja yhdistysrekisteriote (liite 4)
2. Kyrön Luonto ry säännöt (liite 5), pöytäkirja 13.7.2026 (liite 6) ja yhdistysrekisteriote (liite 7)

2.2. Prosessiosoite ja tiedoksiannot

Järjestötyöntekijä Tuulia Aho, Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry, Pyhäjärvenkatu 5 B, 2 krs., 33200 Tampere, pirkanmaa@sll.fi, p. 040 930 4118. Tiedoksiannot ja muu yhteydenpito tässä asiassa pyydetään toimittamaan tähän osoitteeseen molempien valittajien puolesta.

3. VAATIMUS

Valittajat vaativat, että hallinto-oikeus

1. kumoaa Hämeenkyrön kunnanvaltuuston päätöksen 8.6.2026 § 24 Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaavan hyväksymisestä (Liite 8) kokonaisuudessaan lainvastaisena, koska kaava ei perustu alueidenkäyttölain 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin, koska se ei täytä alueidenkäyttölain 39 §:n ja 77 b §:n sisältövaatimuksia, koska se ei edistä alueidenkäyttölain 22 ja 24 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista, ja koska se on ristiriidassa maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kanssa, sekä koska päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;

2. toimittaa asiassa katselmuksen hankealueella (jäljempänä kohta 3.1);

3. velvoittaa Hämeenkyrön kunnan korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut laillisine viivästyskorkoineen (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 95 §).

3.1 Perustelut katselmusta koskevalle vaatimukselle

Katselmus on tarpeen Vatulanharju–Ulvaanharjun valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioimiseksi (kohta 5.3). Harjulta avautuvan näkymän ja voimaloiden mittasuhteiden arviointi edellyttää havaintoa paikan päällä, sillä kaavan havainnekuva-aineisto ei tätä täysin korvaa.

4. YLEISKUVAUS KONIKALLION TUULIPUISTON OSAYLEISKAAVASTA

Ilmatar Energy Oy:n hankeyhtiö Ilmatar Ikaalinen-Hämeenkyrö Oy suunnittelee enintään 15 tuulivoimalasta koostuvan tuulivoimapuiston rakentamista Ikaalisten ja Hämeenkyrön alueelle, molemmiin puolin kuntarajaa. Voimalan yksikköteho on enintään 10 MW ja kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Hämeenkyrön kaava-alueelle sijoittuvat voimalat T1–T7 ja T9 (8 voimalaa). Sähkönsiirtoreitiksi on valittu vaihtoehto A (n. 14,7 km, 110 kV). Kaavat on laadittu erillisinä, mutta ne rajoittuvat toisiinsa ja muodostavat yhden tuulivoimapuiston, jonka vaikutuksia on arvioitava kokonaisuutena. (Kaavaselostus, liite 18)

Osayleiskaava on laadittu AKL 77 a §:n mukaisena oikeusvaikutteisena kaavana, jonka perusteella rakennusluvut voidaan myöntää suoraan. Tästä seuraa valituksen kantava oikeudellinen lähtökohta: kaavan tulee jo hyväksymishetkellä perustua riittäviin ja luotettaviin selvityksiin, eikä selvityspuutteita voida siirtää ratkaistaviksi myöhemmässä lupavaiheessa. Tähän lähtökohtaan viitataan jäljempänä kunkin valitusperusteen kohdalla erikseen sitä toistamatta.

Hämeenkyrön kunta on 21.8.2023 § 178 määrännyt alueelle rakennuskiellon, joka on voimassa, kunnes kaava on saanut lainvoiman. Kaavan mahdollistama rakentaminen ei siten voi alkaa ennen kuin tämä valitus on lainvoimaisesti ratkaistu.

5. VALITUSPERUSTEET

5.1 Päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä

Kunnallisvalituksen perusteena voi kuntalain mukaan olla se, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä. Ilmaisulla tarkoitetaan päätöksentekomenettelyssä tapahtunutta virhettä, kuten kokousmenettelyä koskevien säännösten rikkomista.

5.1.1 Tapahtumat kunnanvaltuuston kokouksessa 8.6.2026

Kolme kokouksessa yleisönä ollutta henkilöä (Kalle Alenius, Katri Kananen ja Katja-Marika Mäkinen) on antanut kirjallisen, allekirjoitetun lausunnon havainnoistaan (liite 9). Lausunnon mukaan § 24:n käsittelyn aikana:

1. hankkeesta vastaavan Ilmatar Energy Oy:n edustajat Lauri Vierto ja Helena Arola sekä kaavan laatineen AFRY Finland Oy:n kaavoittaja Ismo Vendelin istuivat kunnan viranhaltijoiden vieressä, eivät yleisölle varatuilla paikoilla;
2. puheenjohtaja myönsi Arolalle ja Vendelinille puheoikeuden, ja he vastasivat valtuutettujen kysymyksiin viranhaltijoiden kanssa samasta puhujanpöydästä;
3. valtuusto ei todistajien havaintojen mukaan tehnyt erillistä päätöstä ulkopuolisten läsnäolosta tai puheoikeudesta, vaan puheoikeuden myönsi puheenjohtaja;
4. Ilmattaren ja AFRY:n edustajia ei ollut merkitty ennen kokousta nähtävillä olleeseen osallistujaluetteloon;
5. edustajat olivat läsnä myös äänestyksen ja päätöksenteon aikana ja poistuivat vasta § 24:n käsittelyn päätyttyä.

Kokouspöytäkirjan ja todistajien havaintojen välillä on tältä osin ristiriita. Kokouspöytäkirjaan on merkitty: Valtuusto myönsi ulkopuolisille asiantuntijoille puheoikeuden Konikallion pykälän käsittelyssä (liite 8, s. 22). Kolme kokousta seurannutta henkilöä on sitä vastoin havainnut, että puheoikeuden myönsi puheenjohtaja eikä valtuusto tehnyt asiasta erillistä päätöstä.

Tämä ristiriita on itsessään merkityksellinen. Jos valtuusto ei tosiasiaassa tehnyt päätöstä ulkopuolisten läsnäolosta ja puheoikeudesta, pöytäkirjamerkintä ei vastaa kokouksen todellista kulkua, ja päätös on tehty vailla sitä toimivaltaista ratkaisua, jonka kuntalaki ja hallintosäännön 41 § edellyttävät (kohta 5.1.2). Jos taas päätös on tehty, se on tehty niin, etteivät kokousta seuranneet henkilöt, eivätkä ilmeisesti myöskään paikalla olleet valtuutetut, ole voineet havaita sitä. Tämä osoittaa, ettei asiaa ole käsitelty päätöksenteon avoimuuden ja jäljitettävyyden edellyttämällä tavalla. Kummassakin tapauksessa menettely on ollut virheellinen.

5.1.2 Sovellettavat säännökset

Kuntalain (410/2015) mukaan muiden kuin valtuutettujen ja laissa tai hallintosäännössä mainittujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta valtuuston kokouksessa päättää valtuusto.

Hämeenkyrön hallintosääntö (liite 10) ei anna puheenjohtajalle toimivaltaa myöntää ulkopuolisille läsnäolo- tai puheoikeutta. Hallintosäännön 41 §:n mukaan läsnäolo- ja puheoikeus valtuuston kokouksessa on kunnanjohtajalla, johtoryhmän jäsenillä sekä nuoriso-, vanhus- ja vammaisneuvoston edustajilla ja muiden osalta siitä päättää valtuusto. Merkityksellistä on, että hallintosäännön laatija on tunnistanut asiantuntijan kuulemisen tarpeen ja säättänyt siitä muiden toimielinten osalta erikseen. Hallintosäännön 11 §:n mukaan toimielin päättää asiantuntijan kuulemisesta yksittäistapauksittain, ja asiantuntija voi olla läsnä vain asiassa käytävän keskustelun päättymiseen asti. Vastaavaa valtuutta ei ole annettu valtuustolle. Kyse ei siis ole sääntelyaukosta, jonka puheenjohtaja voisi täyttää, vaan tietoisesta ratkaisusta.

Kokouksen julkisuus oikeuttaa yleisön olemaan läsnä, mutta ei anna kenellekään oikeutta osallistua asian käsittelyyn asiantuntijana, käyttää puheenvuoroja tai sijoittua asiaa valmistelleiden

viranhaltijoiden joukkoon. Hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaan viranomaisen on lisäksi kohdeltava asioivia tasapuolisesti ja toimittava puolueettomasti.

Suomen perustuslain (PL, 731/1999) 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Hallintolain (HL, 434/2003) 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Kuntalain (410/2015) 90 §:n 2 kohdan mukaan hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset muun ohella seuraavista päätöksenteko- ja hallintomenettelyyn liittyvistä asioista:

g) muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa.

Ratkaisussa KHO 2025:67 ympäristölautakunnan ja kaupunginhallituksen tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluvaiheen kokouksissa oli ollut asiasta päätettäessä kunnan hallintosäännön vastaisesti läsnä ulkopuolisia asiantuntijoita.

Hallinnollisen päätöksenteon lainalaisuus turvataan perustuslaissa. Viranomaisen toimien on hallintolain 6 §:n mukaan oltava puolueettomia, mikä edellyttää viranomaisen toiminnan riippumattomuutta asianosaisista, intressitahoista ja ulkopuolisista. Puolueettomuusvaatimus ilmentää viranomaisen velvollisuutta noudattaa objektiivisuutta. Kuntalakiin sisältyvän valtuutussäännön nojalla annettu, oikeudellisesti sitovana kunnallisena sääntönä noudatettava hallintosääntö konkretisoi perustuslain ja hallintolain asettamia velvollisuuksia.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että tuulivoimayleiskaavahankkeissa on lähtökohtaisesti kyse yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti merkittävistä päätöksistä, mikä korostaa sitä, että myös päätöksentekoon liittyvän menettelyn on oltava säännösten soveltamisen kannalta kaikilta osin moitteetonta. Kaupunginvaltuuston päätös tuulivoimayleiskaavan hyväksymisestä oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä. Hallinto-oikeuden ja kaupunginvaltuuston päätökset kumottiin.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on oltava puolueettomia, mikä edellyttää riippumattomuutta asianosaisista, intressitahoista ja ulkopuolisista. Tuulivoimayhtiö on asiassa merkittävä intressitaho, jonka edustajien läsnäolo päätöksentekohetkellä on voinut välillisesti vaikuttaa päätöksentekijöihin heidän harkitessaan kantaansa asiaan.

Ratkaisu KHO: 2017:196 koski tilannetta, jossa esteellinen tekninen johtaja oli läsnä valtuuston julkisessa kokouksessa. KHO katsoi, että esteellinen henkilö voi olla paikalla valtuustosalissa yleisölle tarkoitetuilla paikoilla, koska valtuuston kokoukset ovat julkisia. Ratkaisevaa oli, että hän ei osallistunut asian käsittelyyn millään tavoin ja istui yleisöpaikalla.

Ratkaisussa KHO: 2021:141 puolestaan katsoi, että kunnanhallituksen jäsen, joka oli esteellinen, oli ollut läsnä hallintolain 27 §:n 1 momentissa kielletyllä tavalla, koska hän oli jäänyt istumaan nimikoidulle paikalleen eikä ollut selkeästi siirtynyt yleisöpaikoille.

Näin ollen oikeuskäytännön perusteella merkitystä voidaan antaa sille, että istumapaikka on muodostanut erityisaseman, ja heille on annettu puheoikeus eli oikeus osallistua asian käsittelyyn. Näin ollen osallistumista ei voida pitää tavanomaisena valtuustokokoukseen kuuluvana yleisöosallistumisena, ja toiminta on siten ollut omiaan vaarantamaan päätöksenteon puolueettomuutta ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä

5.1.3 Menettelyssä tapahtuneet virheet

a) Puheoikeus myönnettiin ilman valtuuston päätöstä; havaintojen mukaan sen myönsi puheenjohtaja yksin, eikä toimivaltaa tähän ollut.

b) Vastaamalla valtuutettujen kysymyksiin viranhaltijoiden kanssa samasta puhujanpöydästä hankkeesta vastaava ja kaavakonsultti osallistuivat tosiasiallisesti asian käsittelyyn asemassa, joka rinnastui viranhaltijoiden ja esittelijän asemaan. Valtuutetut saivat kaavaa koskevan asiantuntijatiedon suoraan hankkeesta taloudellisesti hyötyvältä yhtiöltä ja tämän palkkaamalla konsultilta.

c) Puheoikeus myönnettiin yksipuolisesti vain hanketta puoltaville tahoille eikä kaavaa vastustaneilla osallisilla ei ollut vastaavaa mahdollisuutta (hallintolaki 6 §).

d) Ulkopuoliset olivat läsnä äänestyksen ja päätöksenteon aikana. Tämä on virhe riippumatta siitä, katsotaanko puheoikeus päteväksi. Hallintosäännön 11 §:n mukaan edes asianmukaisesti kuultava asiantuntija ei saa olla läsnä keskustelun päättymisen jälkeen eikä varsinkaan taho, jonka läsnäolosta ei ole päätetty lainkaan. Asianosaisintressiä edustavien ulkopuolisten sijoittuminen viranhaltijoiden joukkoon päätöksentekovaiheessa ei ole omiaan turvaamaan päätöksenteon puolueettomuutta.

5.1.4 Virheen olennaisuus ja johtopäätös

Menettelyvirhe johtaa kumoamiseen, jos se on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön. Virhe kohdistui suoraan siihen keskusteluun, jonka pohjalta valtuutetut muodostivat kantansa. Kysymyksiin vastasi hankkeesta hyötyvä yhtiö, ei riippumaton taho, vaikka valituksen keskeiset perusteet koskevat juuri selvitysten riittävyttä. Sekä kaavan palauttamista että hyväksymistä koskeneet äänestykset päättyivät äänin 18–13. Näin niukan äänen eron vuoksi virhettä ei voida pitää sellaisena, jolla ei olisi voinut olla vaikutusta lopputulokseen. Päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä ja on jo tällä perusteella kumottava.

5.2 Selvitysten riittävyys arvioinnin lähtökohtana

Kaavan tulee perustua sen merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin selvityksiin (AKL 9 §). Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon mm. maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen (AKL 39 §), ja tuulivoimayleiskaavalta edellytetään lisäksi, että se ohjaa riittävästi rakentamista ja että tuulivoimarakentaminen sopeutuu maisemaan ja ympäristöön (AKL 77 b §).

Kunta on vastineraportissaan 11.5.2026 (liite 11) toistuvasti perustellut selvitysten riittävyttä sillä, että viranomaiset ovat todenneet ne riittäviksi kaavaehdotuslausunnoissaan ja 2. viranomaisneuvottelussa 4.5.2026. Tämä ei tee kaavasta lainmukaista. Viranomaisen kanta ei ole oikeudellinen este todeta selvityksiä riittämättömiksi, jos ne objektiivisesti ovat sitä. Pirkanmaan ELY-keskus ei ole pitänyt kaavaa maisemavaikutusten osalta ongelmattomana, vaan on kaavaehdotuslausunnossaan (liite 11) yhtynyt siihen, että maisemavaikutukset valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ovat suuria kielteisiä (kohta 5.3). Kunnan yleinen vetoaminen viranomaisten hyväksyntään ei siten pidä paikkaansa keskeisimmän valitusperusteen osalta.

Jäljempänä osoitetaan, että useat viranomaisten nimeämät puutteet ovat jääneet korjaamatta ja että ne on vastineissa toistuvasti siirretty ratkaistaviksi hankkeen "myöhemmissä vaiheissa", vaikka kaava on suunnittelujärjestelmän viimeinen vaihe ennen rakennuslupaa.

5.3 Vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen

5.3.1 Valitusperusteen rajaus

Valittajat eivät väitä, että tuulivoimaloiden näkyminen maisemassa olisi sinänsä lainvastaista. Tuulivoimarakentamisesta aiheutuu maisemavaikutuksia väistämättä, eikä yleinen näkyvyys tai maisemakuvan muuttuminen ole peruste kaavan kumoamiselle.

Tämä valitusperuste kohdistuu yksinomaan niihin maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin, jotka on viranomaisinventoinneissa tunnistettu ja joiden säilyminen on lainsäädännössä ja kaavajärjestelmässä on veloitettu turvaamaan, kuten valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (VAMA, Pirkanmaan harjumaisemat / Vatulanharju–Ulvaanharju), valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY, Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantie) sekä niihin kulttuurimaisema-alueisiin, joille on arvioitu suuria kielteisiä vaikutuksia.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan, ja että viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan alueidenkäytön suunnittelun lähtökohdiksi. Kyse ei siis ole yksityisestä näkymäintressistä vaan valtakunnallisesti tunnustetusta, oikeudellisesti suojatusta arvosta.

5.3.2 Yhteysviranomainen on yhtynyt arvioon suurista kielteisistä vaikutuksista

Pirkanmaan ELY-keskus on kaavaehdotuslausunnossaan (liite 11) todennut, että Vatulanharjun-Ulvaanharjun harjuselänne on ympäristöään hallitseva, maisemallisesti erittäin merkittävä osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, ja että valtakunnalliset maisema-alueet saattavat menettää merkittävän arvonsa tuulivoimarakentamisen myötä. ELY-keskus on yhtynyt hankkeen oman maisemavaikutusraportin päätelmään, jonka mukaan vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaan harjumaiseman osa-alueille ovat suuria kielteisiä, samoin kuin lähivaikutusalueen (2–7 km) Kelminselän, Vatulan sekä Haapimaan–Vatsiaisen kulttuurimaisemille. Kyse ei siis ole valittajien tulkinnasta, vaan sekä hankkeen oman selvityksen että yhteysviranomaisen yhtenevästä arviosta.

5.3.3 Valtakunnallisen maisema-arvon oikeudellinen merkitys

Vatulanharju–Ulvaanharju kuuluu valtioneuvoston hyväksymään valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointiin. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan. Maakuntakaavan valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta koskeva määräys edellyttää, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä varmistetaan, että kyseiset arvot säilyvät. Maakuntakaava on ohjeena yleiskaavaa laadittaessa. ELY-keskus on todennut nämä velvoitteet lausunnossaan (liite 11).

Valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen merkitys ei rajoitu alueen sisäiseen maankäyttöön. Myös alueen ominaispiirteitä ilmentävien näkymien ja kaukomaiseman säilyminen on osa sen valtakunnallista arvoa; ELY-keskus on todennut (liite 11) harjuista, että ne "näkyvät ja niiltä nähdään" ja että historiallinen käyttö kulkureittinä korostuu niiden ominaispiirteenä. Tuulivoimalat muodostaisivat maisemassa uuden, laajalle näkyvän teknisen elementin, joka heikentäisi juuri niitä arvoja, joiden perusteella alue on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi.

5.3.4 Esitetty lieventämiskeino on yhteysviranomaisen mukaan tehoton

Kaavaehdotuksessa ainoana lieventämiskeinona esitetään voimaloiden kokonaiskorkeuden alentaminen 350 metristä 300 metriin. ELY-keskus on (liite 11) todennut, että tällä lievennyskeinolla ei ole ollut merkittävää vaikutusta ja että voimalat tulevat rakentuessaan edelleen olemaan hallitseva elementti maisemassa.

Olennaista on, että maisemavaikutusten arviointi kohdistuu juuri kaavan sallimaan ratkaisuun. Näkymäalueanalyysi ja valokuvasovitteet on päivitetty vastaamaan kaavan mukaisia 300 metrin voimaloita. Suuria kielteisiä vaikutuksia koskeva johtopäätös ei siis perustu ylimitoitettuun tai vanhentuneeseen suunnitelmaan. Lieventämiskeino on toteutettu, sen vaikutus on arvioitu, ja lopputulos on viranomaisen mukaan edelleen suuri kielteinen vaikutus. Kaava mahdollistaa silti 15 voimalan enimmäismäärän, eikä siihen sisälly voimaloiden määrää tai sijaintia koskevia, maisema-

arvojen säilymisen varmistavia reunaehtoja, vaikka yhteysviranomaisen mainitsi lieventämiskeinoina myös voimaloiden määrän vähentämisen ja sijoittelun muuttamisen.

5.3.5 Kaavan oma havainnekuva-aineisto osoittaa vaikutusten merkittävyyden

Kaavan maisemavaikutusten arviointi nojaa keskeisesti havainnekuva-aineistoon (AFRY / Maisema-arkkitehtitoimisto Väyrynen, 26.8.2025; liite 12), jota Pirkanmaan ELY-keskus on pitänyt riittävänä. Aineisto osoittaa, että voimalat hallitsevat valtakunnallisesti arvokkaan harjuaalueen näköalamaisemaa Vatulanharjun laelta ja sen rakennetuilta näköalapaikoilta noin 1,7 kilometrin etäisyydeltä, näkyvät harjun laella kulkevalta historialliselta Kyrönkankaan kesätieltä (RKY) ja muuttavat arvokkaiden kulttuurimaisemien maisemakuvaa lähivaikutusalueella.

Kysymys ei siis ole siitä, onko vaikutuksia selvitetty, eikä siitä, näkyvätkö voimalat. Vaikutukset on selvitetty, ja tulos on, että ne kohdistuvat valtakunnallisesti arvokkaisiin arvokohteisiin suurina kielteisinä. Kysymys on siitä, mitä kaavassa olisi tullut tämän tuloksen johdosta tehdä.

5.3.6 Maisema-arvojen turvaamista ei voida jättää myöhemmäksi eikä yleismääräyksen varaan

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan 11.9.2015 taltio 2387 (Länsi-Lapin maakuntakaava) arvioinut tuulivoima-alueiden osoittamista valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden läheisyyteen ja pitänyt voimassa ympäristöministeriön ratkaisun, jolla viisi aluevarausta (mm. Reväsvaara n. 4 km ja Viisavaara maisema-alueeseen rajautuen) jätettiin vahvistamatta. Ratkaisusta ilmenevät seuraavat, myös nyt merkitykselliset periaatteet: maisemavaikutukset ulottuvat etäälle, eikä etäisyys sinänsä poista velvoitetta; maisema-aluemerkintä ei ohjaa alueen ulkopuolista maankäyttöä; yleisluontoinen "maisema on otettava huomioon" -määräys ei riitä, vaan kaavassa on esitettävä maisema-arvojen säilymistä varmistavat reunaehdot voimaloiden sijoittelulle, korkeudelle tai lukumäärälle; ja kun selvitykset osoittavat heikentäviä vaikutuksia, yhteensovittamista ei voida siirtää myöhempään, koska keinot jatkosuunnittelussa ovat rajalliset.

Ratkaisu koski sittemmin kumottua maakuntakaavan vahvistamismenettelyä eikä ole sitova ennakkopäätös, mutta sen tulkintaperiaatteet ovat nyt käsillä olevassa asiassa painavampia sitä suuremmalla syyllä. Ratkaisussa reunaehtoja edellytettiin jo yleispiirteiseltä maakuntakaavalta, jota seurasi vielä yleiskaavavaihe. Konikallion osayleiskaava on sen sijaan suunnittelujärjestelmän viimeinen vaihe ennen rakennuslupaa, jossa ratkaisussa maisemavaikutuksia ei ollut arvioitu edes merkittäviksi, vaikka ne ovat viranomaisen mukaan suuria kielteisiä ja Konikallion voimalat hallitsevat harjun näköalamaisemaa vain 1,7 km:n etäisyydeltä.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040:ssa on arvioitu tuulivoima-alueiden ja maisema-arvojen yhteensovittamista maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tasolla (liite 21). Maakuntakaavassa tai sen vaikutusarvioinneissa ei kuitenkaan ole ratkaistu Konikallion hankkeen kaltaisen yksittäisen tuulivoimahankkeen vaikutuksia voimaloiden lopullisen korkeuden, lukumäärän, sijoittelun tai teknisten ominaisuuksien perusteella. Näin ollen yksittäisen hankkeen maisemavaikutusten hyväksyttävyyden on tullut ratkaista osayleiskaavatasolla hankkeen tosiasiallisten ominaisuuksien perusteella.

Tätä tukee myös Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan Elonkirjo ja energia tuulivoimayleismääräys (Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavamerkinnot ja -määräykset, maakuntahallitus 17.3.2025, liite 20). Yleismääräyksessä erikseen varmistettaviksi mainitaan kansallinen turvallisuus, Puolustusvoimien toimintaedellytykset, lentoliikenne, tutkajärjestelmät, liikenneväylät, voimajohdot, arkeologinen kulttuuriperintö ja luontoarvot, mutta maisema-arvoja ei ole sisällytetty tähän luetteloon. Tämä osaltaan osoittaa, ettei tuulivoimarakentamisen ja maisema-arvojen yhteensovittamista ole ratkaistu maakuntakaavatasolla sellaisella tarkkuudella, että osayleiskaavassa voitaisiin tukeutua maakuntakaavaan ilman hankekohtaista arviointia.

Lisäksi Pirkanmaan vaihemaakuntakaava Elonkirjo ja energia, jonka tuulienergiatuotannon aluevaraukseen osayleiskaava perustuu, on maakuntahallituksen 9.6.2025 tekemällä päätöksellä määrätty tulemaan voimaan alueidenkäyttölain 201 §:n nojalla ennen kuin se on saanut lainvoiman. Vaihemaakuntakaava ei ole tätä valitusta laadittaessa lainvoimainen. Osayleiskaava nojaa siten aluevaraukseen, jonka lopullinen oikeudellinen pysyvyys ei ole vielä ratkaistu. Tämän vuoksi maakuntakaavan aluevaraukseen ei voida vedota perusteena sille, että hankkeen maisemavaikutusten hyväksyttävyyys tai niiden yhteensovittaminen alueen maisema-arvojen kanssa olisi jo ratkaistu maakuntakaavatasolla

Alueidenkäyttölain 22 §:ssä tarkoitetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, ja lain 24 §:n mukaan niiden toteuttamista on edistettävä kaikessa kaavoituksessa. Näihin tavoitteisiin kuuluu muun muassa luonnon monimuotoisuuden sekä kulttuuriympäristöjen ja maisema-arvojen turvaaminen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat yleiskaavatasolla erityisesti AKL 39 §:n sisältövaatimusten kautta, joiden mukaan yleiskaavaa laadittaessa on muun ohella otettava huomioon maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Koska juuri yleiskaava on se suunnittelutaso, jolla AKL 39 §:n sisältövaatimusten täytyminen on ratkaistava, kunta ei voi vedota pelkästään maakuntakaavassa tehtyyn yleispiirteiseen tarkasteluun varsinkaan tilanteessa, jossa kyseinen maakuntakaava ei ole lainvoimainen. Maisema-arvojen turvaamista ei siten ole voitu jättää maakuntakaavatasolla tehdyn yleispiirteisen soveltuvuusarvion varaan, vaan vaikutukset on tullut selvittää ja arvioida osayleiskaavassa sellaisella tarkkuudella, että AKL 39 §:n sisältövaatimusten täytyminen voidaan luotettavasti todeta.

5.3.7 Johtopäätös maisemavaikutuksista

Alueidenkäyttölain 77 b § edellyttää nimenomaisesti, että tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa laadittaessa on huolehdittava siitä, että rakentaminen sopeutuu maisemaan ja ympäristöön. Kun sekä hankkeen oma maisemaselvitys että yhteysviranomaisen ovat todenneet, etteivät voimat sopeudu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisemaan vaan aiheuttavat sille suuria kielteisiä vaikutuksia, ja kun kaavaan ei sisälly oikeuskäytännön edellyttämiä reunaehtoja, tämä vaatimus ei täyty. Kaava ei täytä AKL 39 §:n eikä 77 b §:n sisältövaatimuksia eikä edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (AKL 22 ja 24 §) toteutumista maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamisen osalta.

5.4 Linnustovaikutusten selvittäminen ja arviointi on puutteellista

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry on kaavaehdotuslausunnossaan (liite 11) katsonut, että linnuston herkkyys on arvioitu ilmeisen alakanttiin ja ettei linnustolle aiheutuvia haittoja voida pitää vähäisinä. Aiemmin on jo todettu, että sääksireviiri, pöllöt ja vahva metsokanta edellyttäisivät vähintään kohtalaista herkkyysluokkaa.

5.4.1 Kehräjä

Kehräjä (*Caprimulgus europaeus*) kuuluu EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Laji on mainittu Natura-alueen tietolomakkeella, ja Vatulanharju on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi lintualueeksi (MAALI) juuri kehräjän ja kangaskiurun esiintymisen perusteella. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry on todennut, että hankealue sijoittuu yhden Pirkanmaan parhaan kehräjäalueen lähituntumaan ja että kehräjäselvitys on ollut alimitoitettu.

Natura-arviointi (liite 13) toteaa itse, että Natura-tietolomakkeen parimääräarviot ovat "mitä ilmeisimmin" huomattavia aliarvioita ja alueella on havaittu jopa 20 soidinääntelevää kehräjäkoirasta, kun tietolomakkeella mainitaan 1–3 paria. Vaikutusten merkittävyys on kuitenkin

arvioitu suhteessa vanhentuneeseen kanta-arvioon, jolloin törmäys- ja häiriövaikutusten absoluuttinen merkitys on aliarvioitu.

Kunnan vastineraportissa (liite 11) myönnetään, että kehrääjän osalta lajille voi aiheutua vähäinen negatiivinen vaikutus törmäysriskistä tuulivoimaloihin ja voimajohtoihin. Samalla vaikutusten arviointi nojaa oletamaan, jonka mukaan tuulivoimamelu on matalataajuisista eikä siten merkittävästi peitä kehrääjän soidinääntä. Väitteelle ei esitetä mittauksia, mallinnuksia eikä lajikohtaista tutkimusnäyttöä. Arviointi itse toteaa, että toiminnan aikainen 35–40 dB:n melu ulottuu Natura-alueelle, että kehrääjä on yöaktiivinen laji ja että tutkimustieto tuulivoiman vaikutuksista lajiin on osittain ristiriitaista. Kun otetaan huomioon lajin asema lintudirektiivin liitteen I lajina, alueen poikkeuksellinen merkitys lajille sekä luonnonsuojelulain 7 §:n varovaisuusperiaate, kaavan ei voida katsoa perustuvan AKL 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin kehrääjän osalta.

5.4.2 Pesimälinnustoon kohdistuvien vaikutusten arviointi on pintapuolinen

Yhteysviranomaisen on perustellussa päätelmässään (liite 14) todennut pesimälajistoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnin pintapuoliseksi. Arviointi perustuu soidinlaulun kuuluvuuden muutoksiin, vaikka häiriö ja elinympäristöjen muuttuminen voivat metsäympäristöissä olla merkittävämpi haitta. Pesimälinnustaselvitys perustuu kahteen laskentakierrokseen, yhteensä kuuteen havainnointiaamuun noin 20 km²:n alueella, vaikka ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaan havainnointia tulisi tehdä useampana päivänä. Näin suppealla panostuksella alueelta havaittiin silti 61 pesimälajia, joista 19 suojelullisesti huomionarvoisia (mm. hömötiainen EN, töyhtötiainen VU, metso, mehiläishaukka EN). Kun näin merkittävä lajisto löytyy vain kuuden havaintoaamun perusteella, kattavampi selvitys olisi todennäköisesti tuottanut enemmän havaintoja. Luonnonvarakeskus on lisäksi todennut, ettei tavanomaisia metsäkohteita tulisi jättää kartoittamatta.

Konikallion hankealue sijoittuu merkittävälle metson soidinalueelle, ja alueen metsokanta on eteläisen Suomen oloissa vahva. Kansainvälisessä tutkimuksessa *Wind energy facilities affect resource selection of capercaillie (Tetrao urogallus)* (Taubmann, Coppes, Andrén ym., 2021) on havaittu metson välttävän tuulivoimaloiden vaikutuspiiriä soidinaikana, ja vaikutuksia on todettu noin 865 metrin etäisyydelle saakka. Tutkimuksessa välttelevä käyttäytyminen liittyi tuulivoimaloiden meluun, näkyvyyteen ja muihin niihin liittyviin häiriötekijöihin. Lähimmät Konikallion voimat sijoittuvat vain runsaan 400 metrin etäisyydelle tunnetuista soidinpaikoista, eli selvästi tutkimuksessa havaitun vaikutusvyöhykkeen sisälle.

5.5 Luontoselvitykset eivät täytä riittävyysvaatimusta

5.5.1 Selvitykset on osin tehty vanhentuneen hankesuunnitelman perusteella

Luontoselvitysraportissa (AFRY, 9.1.2023; liite 15) todetaan, että vuoden 2021 maastonselvitykset tehtiin sen hetkisen voimala- ja hankealuesuunnitelman mukaan, joka poikkeaa päätöksen kohteena olevasta suunnitelmasta. Voimalapaikat muuttuivat vuonna 2022, ja päivitetyt paikat tarkistettiin ilmakuva- ja karttatarkasteluna ilman maastokäyntiä. Ilmakuvatarkastelulla ei voida todeta liito-oravan papanahavaintoja, viitasammakon kutupaikkoja, lepakoiden päiväpiiloja eikä metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä. Kaavaehdotusvaiheessakin voimalasijoittelun päivittäminen on kunnan oman vastineen mukaan tapahtunut vain kartta- ja ilmakuvatarkastelun kautta. Epätarkkuus ulottuu myös siihen, kuinka laajalti kaava-alue sijoittuu Natura 2000 -alueelle: luontoselvitys ilmoittaa päällekkäisyydeksi ensin noin 17 hehtaaria (s. 14) ja saman raportin yhteenvedossa noin 1,75 hehtaaria (s. 18). Aineiston perusteella ei siten ole yksiselitteisesti todettavissa, mihin kaavan sallima maankäyttö kohdistuu.

5.5.2 Lepakkoselvitys on olennaisesti alimitoitettu

Kaikki Suomen lepakkolajit ovat luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja. Lepakkoselvitys tehtiin kolmena yönä kesällä 2021 noin 20 km²:n alueelle, yksinomaan aktiivikartoituksena käsidetektorilla. Passiivisia jatkuvatoimisia äänitallentimia ei käytetty lainkaan, vaikka ne ovat vakiintunut menetelmä tuulivoimahankkeiden lepakkoselvityksissä. Kartoituksen ulkopuolelle rajattiin laajat avohakkuut, taimikot ja metsän sisäosat. Toisinsanoen ulkopuolelle rajattiin ne alueet, joille voimalapaikat sijoittuvat. Selvitys ei sisällä arviota voimaloiden käytönaikaisesta törmäys- ja barotraumakuolleisuudesta, joka on lepakoiden kannalta hankkeen merkittävin vaikutusmekanismi.

5.5.3 Muut EU:n direktiivilajit

Liito-orava: selvitys tehtiin kahtena päivänä koko hankealueelle ja voimajohtoreiteille eikä muuttuneita voimalapaikkoja ei tarkastettu maastossa. **Viitasammakko:** selvitys tehtiin yhtenä iltana, kohdistuen vain muutamalle lammelle. Havaintoja tehtiin silti (Nahkalampi 8–18 yksilöä), ja kaavaan on lisätty luo-4-merkintä lisääntymis- ja levähdyspaikasta. Tämä osoittaa, että laji tosiasiaassa esiintyy alueella ja että sen esiintymistä muissa vesissä ei voida sulkea pois yhden illan havaintojen perusteella. **Sudenkorennot:** selvitystä ei tehty lainkaan ja näin ollen poissulku perustuu vain työpöytäoletukseen. **Suurpedot ja saukko:** johtopäätökset perustuvat yhden päivän aikana tehtyyn noin 12 kilometrin lumijälkilaskentaan, vaikka selvityksessä todetaan luotettavan arvion edellyttävän noin 100 kilometrin laskentalinjaa. Selvitys jää siten olennaisesti omien luotettavuuskriteeriensä alapuolelle.

Konikallion suunnittelualue sijoittuu Luonnonvarakeskuksen luonnonvaratietoaineiston karttapalvelussa esitetyn Vesajärven susien parireviirin alueelle. Reviirin alueellinen raja on karttapalvelussa erikseen nähtävissä, ja suunnittelualue sijoittuu tämän rajauksen sisäpuolelle. Tästä huolimatta susien esiintymistä tai hankkeen vaikutuksia suteen ei ole luontoselvityksessä arvioitu lainkaan. Luonnonvarakeskuksen suurpetoaineistossa havainnot esitetään 10 × 10 kilometrin ruutuaineistona, ja vuodelta 2026 havaintoja on koko Vesajärven reviirin alueelta. Viimeisin havainto reviiriltä on tehty 12.7.2026. (Luonnonvarakeskuksen luonnonvaratietoaineiston karttapalvelu, tiedot tarkistettu 14.7.2026.)

Luonnonvarakeskus huomautti jo YVA-menettelyssä, että hankealueen läheisyydessä sijaitsee Kankaanpään reviirin lisäksi myös Siikaisten susireviiri ja että alueen läheisyydestä on tehty susihavaintoja. Suomen riistakeskus puolestaan edellytti tuoreimman susikantaa koskevan tiedon huomioon ottamista jatkovalmistelussa. Näistä huomautuksista huolimatta täydentäviä maastoselvityksiä ei ole tehty, vaan kaava-aineisto perustuu edelleen pääosin vuosien 2021–2023 tietoihin.

Kaavan hyväksymishetkellä alueella sijaitsee Vesajärven susien parireviiri, jonka olemassaoloa ja hankkeen vaikutuksia siihen ei ole arvioitu. Koska kyseessä on alueidenkäyttölain 77 a §:n mukainen kaava, jonka perusteella rakennusluvut voidaan myöntää suoraan, vaikutuksia ei voida siirtää selvittäväksi lupavaiheessa. Kaava ei tältä osin perustu alueidenkäyttölain 9 §:n edellyttämiin riittäviin ja ajantasaisiin selvityksiin.

MRL 197 §:n 1 momentin mukaan kaavaa hyväksyttäessä on noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään. Luonnonsuojelulain (LSL, 9/2023) 78 §:n mukaan tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Susi (*Canis lupus*) on luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettu tiukkaa suojelua edellyttävä laji.

Kaavaa hyväksyttäessä ei ole selvitetty, sijaitseeko tuulivoimapuiston alueella tai sen vaikutusalueella susien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Vaikka LSL 78 §:n mukainen kielto koskee vain verrattain suppeita alueita eikä velvoita suojelemaan lajin koko elinympäristöä, LSL 78 §:ssä kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ei ole asiassa saadun selvityksen perusteella mahdollista poissulkea.

5.6 Kallioperän ruhje ja pohjavesivaikutusten selvityspuute

Kaava-alueen läpi kulkee Geologian tutkimuskeskuksen aineistojen mukaan luode–kaakkosuuntainen kallioperän ruhje. Pirkanmaan ELY-keskus on kaavaehdotuslausunnossaan (liite 11) todennut, ettei voimaloiden alueiden kallioperän laatutietoja ole, että kallioperän raot voivat olla avoimia, jolloin vesi liikkuu niissä helposti, ja että kaavassa tulisi huomioida ruhje, tuoda ilmi tutkimustarve ja arvioida, tapahtuuko kalliossa veden virtausta kaava-alueen ulkopuolelle. Voimalapaikkojen sijoittelussa suhteessa ruhjeeseen tulee ottaa huomioon kallioperän ominaisuudet. Kunta on vastineessaan (11.5.2026) kuitannut asian toteamalla, että laatutiedot "selvitetään hankkeen myöhemmissä vaiheissa".

Voimaloiden, niihin liittyvien louhintojen ja kenttäalueiden sijoittuminen suhteessa ruhjeeseen on nimenomaan kaavassa ratkaistava kysymys. Kunnan oman vastineen mukaan näitä sijainteja voidaan kaavan hyväksymisen jälkeen muuttaa vain hyvin rajallisesti. Asiassa on kyse veden sekä mahdollisten haitta-aineiden kulkeutumisesta kohti Vatulanharjun (0214351, 1E) tärkeää pohjavesialuetta tai Natura-alueen vesitaloudesta riippuvaisia luontotyyppejä. Tämän vuoksi yhteysviranomaisen edellyttämää selvitystä ei voida siirtää lupavaiheeseen. Lisäksi yhteysviranomainen on todennut, ettei pohjavesitutkimuksia (liite 16) ole tehty vuoden 2023 jälkeen, ja korostanut pinnankorkeuden seurannan tärkeyttä. Kunnan mukaan tarkkailu toteutetaan vasta rakentamislupavaiheessa. Tätä ei voida pitää riittävänä.

5.7 Suojelualueeseen kohdistuvia meluvaikutuksia ei ole selvitetty

Melumallinnusraportissa (liite 17) todetaan, että suunnittelualueen itäosan reunalla ja osittain suunnittelualueella sijaitsee Vatulanharju–Ulvaanharjun Natura 2000 -alue sekä siihen kuuluva yksityinen luonnonsuojelualue YSA205389. Meluselvityksen leviämiskartan perusteella 40–45 dB:n melualueet ulottuvat tälle alueelle, ja Natura-arvioinnin mukaan vaihtoehdossa VE1 40 dB:n meluvyöhyke ulottuu Teerinevan pohjoispuoliselle suoalueelle. Raportissa ei kuitenkaan esitetä erillisiä laskentapistettä suojelualueella eikä arvioida melun vaikutuksia sen lajistoon, vaan tarkastelu kohdistuu asuin- ja lomarakennuksiin.

Puute on merkityksellinen erityisesti alueen häiriöherkän ja yöaktiivisen lajiston kannalta. Esimerkiksi kehrääjää koskeva vaikutusten arviointi nojaa oletamaan siitä, ettei tuulivoimamelu peitä lajin soidinääntä (kohta 5.4.1), mutta melun tosiasiallista tasoa lajin esiintymisalueella ei ole määritetty, koska laskentapistettä suojelualueella ei ole. Ilman tätä tietoa olettaa ei voida todentaa, eikä melun vaikutusta kehrääjään tai muuhun alueen lajistoon voida arvioida.

Lisäksi melumallinnus on laadittu noin 6,6 MW:n voimalatyypille, vaikka kaava mahdollistaa enintään 10 MW:n voimalat. Kaavaan ei ole sisällytetty sitovaa määräystä voimaloiden enimmäismelupäästöstä eikä velvollisuutta päivittää mallinnusta voimalatyypin muuttuessa. Selvitys kuvaa siten vain yhtä toteutusvaihtoehtoa, ei kaavan mahdollistaman rakentamisen enimmäisvaikutuksia.

Kun osayleiskaava on laadittu AKL 77 a §:n mukaisena, suoraan rakennusluvan perusteena käytettävänä kaavana, meluvaikutukset olisi tullut selvittää siten, että myös suojelualueelle kohdistuvat vaikutukset voidaan luotettavasti arvioida. Nykyinen selvitys ei mahdollista arviota siitä, aiheutuuko hankkeesta vaikutuksia alueen lajistoon ja suojeluarvoihin. Tältä osin kaava ei perustu AKL 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin eikä täytä AKL 77 b §:n vaatimusta siitä, että yleiskaavan tulee ohjata riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä.

5.8 Ekologinen yhteys

Vatulanharju–Ulvaanharjun Natura-alue kytkeytyy lähes saumattomasti Jämijärven ja Kankaanpään puolella sijaitsevaan Hämeenkaan Natura-alueeseen (FI0200024), joka on valittu Satakunnan Helmi-keskittymäksi ja tunnistettu luonnon monimuotoisuuden ydinalueeksi.

Harjujatkumo muodostaa luontaisen ekologisen yhteyden maakuntien välille, ja yhteys Pirkanmaan puolelle on tunnistettu tärkeäksi ylimaakunnalliseksi viheryhteydeksi (Satakuntaliitto 2021). Harjut ovat luontaisia eläinten kulkuväyliä, ja yhteydellä on merkitystä lajien liikkumisen kannalta.

Pirkanmaan Elonkirjo ja energia vaihemaakuntakaavassa luonnon monimuotoisuuden ydinalueet on osoitettu kehittämisperiaatemerkinällä (Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavamerkinnät ja -määräykset, MKH 17.3.2025; liite 20), jonka mukaan alueilla on merkitystä myös ekologisina yhteyksinä ja maankäytön suunnittelussa tulee välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista. Ydinalueet on merkitty kartalle, mutta niiden välisiä ekologisia yhteyksiä ei ole kartalla osoitettu, joten kaavasta ei ilmene, mitä kautta kytkeytyvyys ydinalueiden välillä muodostuu (Elonkirjo ja energia Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavaselostuksen liitekartat MKH 17.3.2025; liite 19) Konikallion tuulivoima-alue uusine tiestöineen sijoittuu tämän ekologisen kokonaisuuden kohdalle tavalla, joka voi heikentää sen toimivuutta. Kun yhteyttä ei ole maakuntakaavatasolla paikannettu, sen turvaaminen ja hankkeen vaikutus siihen olisi tullut arvioida osayleiskaavassa. Tätä ei ole kuitenkaan tehty.

6. YHTEENVETO

Kaava on hyväksytty oikeusvaikutteisena AKL 77 a §:n mukaisena kaavana, jonka perusteella rakennusluvut voidaan myöntää suoraan, tilanteessa jossa

1. sekä hankkeen oma maisemavaikutusraportti että yhteysviranomaiset ovat arvioineet vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle suuriksi kielteisiksi, yhteysviranomaiset on todennut ainoan esitetyn lieventämiskeinon tehottomaksi, eikä kaava sisällä oikeuskäytännön (KHO 11.9.2015 t. 2387) edellyttämiä reunaehtoja voimaloiden sijoittelulle, korkeudelle tai lukumäärälle;
2. linnustovaikutusten arviointi on yhteysviranomaisen itsensä mukaan pintapuolinen ja linnuston herkkyyden lausunnonantajan mukaan alakanttiin arvioitu, eikä metson soidinpaikkojen suojaetäisyyksiä (voimalat vain runsaan 400 m soidinpaikoista), kehrääjää eikä Vesajärven susireviiriä ole otettu riittävästi huomioon;
3. luontodirektiivin lajeja koskevat selvitykset on tehty maastotyöpanoksella, joka ei ole omiaan tuottamaan luotettavaa tietoa, ja osa selvityksistä kohdistuu vanhentuneeseen hankesuunnitelmaan;
4. yhteysviranomaisen nimenomaisesti edellyttämä kallioperän ruhjetta koskeva selvitys on jätetty tekemättä ja siirretty kaavan hyväksymisen jälkeen, vaikka se vaikuttaa voimaloiden sijoitteluun;
5. meluselvitys on tehty voimalatyypillä, jota kaava ei sido, eikä melun ulottumista suojelualueelle ole arvioitu; ja
6. ekologisten ydinalueiden välisten yhteyksien sijaintia ja Konikallion tuulivoimahankkeen vaikutuksia niihin ei ole arvioitu.

Lisäksi päätös on tehty menettelyssä, jossa hankkeesta vastaava ja tämän konsultti osallistuivat asian käsittelyyn viranhaltijoiden joukossa ja olivat läsnä myös äänestyksen ja päätöksenteon aikana.

Kaava ei perustu AKL 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin. Tämän seurauksena kaava ei täytä AKL 39 §:n yleiskaavan sisältövaatimuksia eikä AKL 77 b §:n tuulivoimayleiskaavalle asettamia erityisiä vaatimuksia, joihin kuuluu vaatimus rakentamisen sopeutumisesta maisemaan ja ympäristöön. Kaava ei myöskään edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista AKL 22 ja 24 §:n edellyttämällä tavalla. Lisäksi kaava on ristiriidassa maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kanssa. Päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä ja on lainvastainen.

Pirkanmaalla 17.7.2026

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry

Antti Virnes
Puheenjohtaja

Tuulia Aho
sihteeri

Kyrön Luonto ry

Matti Rintala
puheenjohtaja

Kati Hämäläinen-Myllymäki
sihteeri

7. Liitteet

Liite 1 Hämeenkyrön kunnan kuulutus Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaavan hyväksyminen

Liite 2 SLL Pirkanmaan piiri ry säännöt

Liite 3 SLL Pirkanmaan piiri ry pöytäkirjanote 16.7.2026

Liite 4 SLL Pirkanmaan piiri ry yhdistysrekisteriote

Liite 5 Kyrön Luonto ry säännöt

Liite 6 Kyrön Luonto ry pöytäkirja 13.7.2026

Liite 7 Kyrön Luonto ry yhdistysrekisteriote

Liite 8 Hämeenkyrön kunnanvaltuuston pöytäkirja 8.6.2026 § 24 Konikallion tuulipuiston osayleiskaavan hyväksyminen

Liite 9 Kirjallinen lausunto Hämeenkyrön kunnanvaltuuston kokouksesta 8.6.2026 (Alenius, Kananen, Mäkinen, 25.6.2026)

Liite 10 Hämeenkyrön kunnan hallintosääntö

Liite 11 Vastineraportti 11.5.2026

Liite 12 havainnekuvat (AFRY / Väyrynen, 26.8.2025)

Liite 13 Natura-arviointi 2023

Liite 14 Perusteltu päätelmä (Pirkanmaan ELY-keskus 6.6.2024)

Liite 15 Luontoselvitysraportti (AFRY)

Liite 16 Pohjavesiselvitys (AFRY, päivitetty 2025)

Liite 17 Melumallinnusraportti (AFRY, 24.4.2026)

Liite 18 Kaavaselostus 11.5.2026

Liite 19 Elonkirjo ja energia Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavaselostuksen liitekartat MKH 17.3.2025

Liite 20 Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavamerkinnot ja -määräykset MKH 17.3.2025

Liite 21 Vaikutukset uusille maisema-alueille / harjumaisemakohteisiin